

Fhv. postinspektør Olaf Nvard Thorp ble for en tid siden arrestert av Gestapo. Etter at par ukers tid meddelte politiet at han var død på Grini an- givelig av lungebetændelse. Liket ble ikke utlevert, men ble kjørt til Kre- matoriet under streng bevoktning av politiet en halv time før bisettelsen. Det ble vaktet på at ingen fikk se liket før det ble brent. Om den virkeli- ge dødsårsak kan enhver sikkert gjøre seg opp en mening.

Med Quisling for Norge. En av nazismens vakreste blomster i Norge er Politipresident Gard Holtskog i Finnmark. Etter en fortid som omfattet bl.a) ervervsmessig posterfordrivelse drev han ved krigens begynnelse en beskudt sakkførerpraksis i Oslo. Han meldte seg straks til tjeneste for den nye tid. Etter å vært benyttet til forskjellige delikate oppdrag av Jonas Lie, ble han med bresk og bram gjort til politimester i Sarpsborg. Her dummet han seg så ettertrykkelig ut både ved embedshandlinger og offentlige uttalel- ser, at han en tid ble satt til å gjøre fronttjeneste ved 1. politikompani. Som belønning for sin frontinnsats ble han etter hjemkomsten gjort til "politipresident" i Finnmark. Han har ikke latt noen anledning gå fra seg til offentlig å fremheve sin politiinnsats og fremholde seg selv som den bolde kjenner mot beløjevisme og folkefiender. Hans positur er ikke blitt mindre krenskampig etter hvert som russerne er rykket ham nærmere inn på livet. For å bruke hans egne ord i dagspressen: "Alle disposisjoner for å sikre sivilfolket var derfor truffet i tide og politiets oppgave var til- rettelagt til den minste detalj..." Den minste detalj er formodentlig at han nylig fant det påkravt å telegrafere til Politidepartementet om å få sendt nordover noen store bilder av Quisling og Jonas Lie. Telegrammet slut- tet med denne hilsen: "Vår ære er troskap."

Nye arrestasjoner. Oslo politi er i den siste tid blitt tappet for ennå - flere av sine folk i ledende stilling. Politinspektør Stavnum og politi- fullmektigene Arnesen og Magnussen ble tatt av tysk sikkerhetspoliti den 4. november. Pim Magnussen ble skutt under arrestasjonen. Den 8. november ble politifullmektigene Gjøviken og Utangen arrestert. De gjorde alle tjeneste i ordensavdelingen, hvor situasjonen etter dette ikke kan bli annet enn kaotisk.

Fiskeavtalen med Tyskland. Det er nå ført forhandlinger om fordelingen av fisken og silde i 1945. Resultatet ble at fordelingen skal skje etter de samme prosentsetser som i 1944. Mengdemessig betyr dette en katastrofal - forverring for de norske forsyninger. Krigsutviklingen og tilførselsvans- kene vil føre til at det i 1945 ikke på langt nær kan regnes med det samme fangstutbytte som tidligere. Evakueringen av Finnmark og mulige andre deler av Nord-Norge vil føre til en betraktelig nedgang i fangstutbyttet. Det hersker også stor uvisshet om hvorvidt vintersildfisket og Iofotfisket kan gjennomføres. Under disse omstendigheter hadde man fra norsk side næret et berettiget krav om revisjon av prosentsetsene til fordel for de norske for- syninger. Dette var imidlertid noe tyskerne ikke vilde høre på, ja ikke en- gang en anmodning om utsettelse av forhandlingene til man fikk større klar- het over utviklingen, fant de å kunne imøttekomme. Fra norsk side burde man bestemt ha motsatt seg å undertegne slike avtaler, men muligheten av virke- lig å holde igjen overfor tyskernes urimelige krav, synes å stå de styren- de myndigheter meget fjern.

Blokaden av offentlige stillinger. Som tidligere nevnt er blokaden etter hvert blitt ganske effektiv. Det forekommer imidlertid ennå en og annen gang at folk også utenfor NS egne rekker søker stillinger i strid med gjeldende parole. Da blokaden nå må forutsettes å være almindelig kjent, forbeholder vi oss for fremtiden å offentliggjøre navnene på dem som på denne måte viser sin illoyalitet. Vi gjentar derfor: Ingen nordmann søker ledige offentlige stillinger eller halvoftentlige stillinger som f.eks. i A/3 Vinmonopolet og A/3 Oslo Sporveier. Blokaden gjelder også bistillinger samt stillinger som er midlertidig ledige, e.eks. ferie-, sykevikariater o.l. Den omfatter nå også Statsbanene i fullt om- fang. Unntatt er bare sykehusbetjening, leger og pleiepersonale samt mann- skaper og befal ved landets brannvesener.

Unnskyldningene. En av våre fri aviser innholdt for en tid siden en liten artikkel om en kjent politimann som i krigens første år var medlem av NS, men som siden har meldt seg ut og nå hører til dem som ror med lange, seige tak. Avisen fant det nødvendig å gjenkalle i erindringen mannens forskjel- lige meritter fra den tid da det tyske våpen hadde medgang. Og foranled- ningen var - for å bruke artikkelens eget uttrykk - at vedkommende hadde for- stått å skaffe seg en "heiagjeng" som benyttet enhver anledning til å frem- heve hvilken strålende jössing han nå er og de mange utmerkete unnskyldnin- ger som kan anføres til hans fordel. - Dette er ikke noe enkeltstående til- felle. Mer enn én tidligere NS-mann i administrasjonen har i sin bekjent- skapskrets en eller annen beundrer som - til atskillig forbauselse for fler- tallet av dem som kjenner til forholdet - har det travelt med å fremholde alle de unnskyldninger som gjør seg gjeldende i vedkommendes tilfelle og - alle de gode grunner som taler for å "glemme" alt det gamle for hans ved- kommende.

Med all respekt for de bolde forsvareres motiver, må det være tillatt å minne om at vi tross alt har å gjøre med folk som har gjort seg skyldig i landsforrederi slik som denne forbrytelse er beskrevet i Norges straffelov. Det vil ikke være bra for utviklingen av rettsbegrepene her i landet om opp- gjort med disse forbrytere skal bli innhyllt i en atmosfære av "forståelse" og "fordragelighet". La oss derfor se litt på de unnskyldningene som vanlig- vis blir anført - om de virkelig er av den art at de kan godtas til unnskyld- ning for den forbrytelse som i krigstid er den alvorligste av alle. - Av og til hører en sagt: "Han måtte vel melde seg inn..." La oss med én gang slå fast at ingen har måttet melde seg inn i NS. Vi var under press, det er så- Vi måtte alle på et bestemt tidspunkt regne med å bli avskjediget hvis vi ikke falt til fote, og for enkelte var vel muligheten for arrestasjon så nærliggende at den måtte tas i betraktning. Men mer enn dette risikerte vi heller ikke. Hvor det gjaldt folk uten økonomiske resurser og med familie å forsørge, er det i beste fall forklarlig at de i et svakt øyeblikk gav - etter forhensynet til fedrelandet. Den alt overveiende del av statstjens- stemennene gjorde det ikke - uten hensyn til forsørgelsesbyrde eller ikke- forsørgelsesbyrde. Er det en unnskyldning for en mann at han er mer karak- tersvak og unnfalende en 98 % av hans landsmenn, vel - da unnskylder vi - ham. - Så kommer vi til det som av og til blir sagt om nåværende og tidli- gere NS-medlemmer: at de er "overbeviste nazister" og bare har tatt konse- kvensene av sitt politiske syn. Til dette er å si at etter den rettsfølelse som er grunnfestet her i landet, er vold og drap små forbrytelser sammen- lignet med det å påtvinge et folk en samfundsordning som det ikke ønsker, ja som det endog har en direkte motbydelighet for. Og den som er med på å voldta et helt folk for å tilfredsstille sin maktbrynde, er ikke bedre enn - den som er villig til å svike sitt land av pengebegjær. Den som ved medlem- skap i NS er gått inn for nazismen i Norge, har ikke bare vært med på å øve vold mot sine landsmenn og anslag mot landets statsforfatning - han har sogar gjort det i ledtog med landets fiender og med direkte støtte av dem. Har han vært "overbevist" om berettigelsen av dette, så kan vi ikke dømme ham mildere av den grunn - tvert imot. - Mer bestikkende er kanskje det argument som stadig høres: at "han mente å tjene landets interesser best" ved å melde seg inn i partiet, fordi Tyskland allikevel ville vinne krigen og at det gjaldt å redde hva reddes kunne og gjøre det best mulige ut av - situasjonen o.s.v. Disse selvoppgivelens argumenter kunne muligens respek- teres hvis det var så at vi i en nødsituasjon var overlatt til oss selv og måtte velge en kurs uten støtte av landets lovlige statsmyndigheter. Men som alle vet, var det ikke så. Konge og regjering holdt hele tiden en klar kurs - med full tilslutning av det store flertall av befolkningen (at denne kurs senere har vist seg å være den eneste riktige, skal vi i denne forbindelse ikke påberope oss). En mann med nasjonale instinkter i behold er i en slik situasjon klar over at han har å bøye seg loyalt for landets x)presset og lot hensynet til sin egen familie gå foran ..

offisielle politikk - uten hensyn til hva hans personlige oppfatning måtte være. Han vet at illoyalitet i krigstid betyr landsforræderi. I denne forbindelse er det fristende å be heilagjengen om å kaste et blikk på kretsen av de nåværende og tidligere NS-medlemmer som påberoper seg omsorg for landets interesser som grunn for sitt medlemskap. Man vil måtte lete meget lenge for å finne folk som tidligere har gjort seg bemerket ved samfunns-syn og idealisme. Derimot behøver man ikke å lete for å finne personer som alle sine dager har vært kjentfor å være strøbera og opportunist. Gad vil te om ikke endog en og annen av de skyldige sely kunne bli vakt til tvil om det ideelle i sin handlemåte hvis han forsøkte å ta et overblikk over hva slags folk det er han har fått følge med.

De unnskyldninger som hittil har vært nevnt, er det i og for seg ikke grunn til å ta særlig alvorlig. De faller i all fall ikke tilbake på andre enn dem som gjør dem gjeldende. Anderledes med et annet resonnement som av og til dukker opp i diskusjonen - mer eller mindre kamuflert, nemlig dette at det skal være "etterpåklokskap" å kritisere folk som meldte seg inn i NS i krigens første tid og som senere har meldt seg ut. Det antydes at det skal ha vært en slik stemning av defaultisme i Norge sommeren og høsten 1940 at folk flest nærmest gikk og talte på knappene om de skulle melde seg inn eller ikke - og at de som ikke meldte seg inn, bør prise sitt hells og ikke hovere over de mindre heldige medborgere som havnet i partiet. Foruten å være bunnløst usannferdig, inneholder denne påstand en fornærmelse mot det norske folk og den må ikke passere upåttalt. Vi har ennå ikke mistet enhver erindring om det som foregikk i det skjebnesvangre år 1940, og vi tør våge den påstand at i alle lag av befolkningen var reaksjonen mot Quisling og NS spontan og voldsom. Den alt overveiende del av befolkningen anså rent umiddelbart partiets opptreden for landsforræderi, og spørsmålet om innmeldelse ble ikke engang overveiet blandt anstendige mennesker - uansett hva de mente om krigens utfall. Den som har fått et annet inntrykk av stemningen, må ha vært meget uheldig med sin omgangskrets. Vi tør påstå at de som sluttet seg til partiet i 1940, gjorde det i full forståelse av at de derved satte seg utenfor solidariteten med størsteparten av sine landsmenn. Det var i krigens første tid at det norske folk ble satt på den virkelige prøve. De som dengang sviktet, avslørte en karakterbrist som man idag ikke kan se bort fra - uansett hva vedkommende senere har gjort for å ro seg i land. Har de senere gjort en innsats på den riktige siden og virkelig ofret noe i kampen, så vil nok dette komme dem til gode - om ikke annet så i deres alminnelige omdømme etter krigen. Men vi bør vokte oss vel for å la slike etterfølgende omstendigheter få innflytelse ved bedømmelsen av de handlinger som ble foretatt i de dager da det virkelig gjaldt. Det vil kunne få skjebnesvangre følger for utviklingen av samfunns- og rettsfølelsen her i landet.

Evakueringen. Når tyskerne og nazistene i fellesskap går så kraftig inn for evakueringen av Nord-Norge skyldes nok dette ikke minst hensynet til arbeidskraften. På den ene siden vil de hindre at de deler av vårt land som nå står foran sin befrielse, kan nyttiggjøre den stedlige befolkning under den fortsatte kamp og samtidig ønsker de selv å utnytte arbeidskraften til sine egne formål. Blandt dem som her er mest utsatt er sikkert statens og kommunenes tjenestemenn. Ved å bortføre de offentlige funksjonærer mener man å kunne lamme eller i hvert fall vanskeliggjøre administrasjonen i de områder som blir befridd og som følge av blokaden av offentlige stillinger har en god bruk for dem her sydpå. Vi ber alle offentlige tjenestemenn om å være oppmerksom på dette forhold. At hver enkelt i en given situasjon unddrar seg tvangsevakuering og søker å komme over på den rette siden, er selvsagt og hertil trenges sikkert ingen oppfordring. Overfor dem som blir fraktet sydover mot sin vilje, finner vi å burde innskjerpe den tidligere gitte parole om at de så langt de kan må nekte å la seg beordre til å overta andre stillinger.

Overføring av tjenestemenn til andre etater. Det har ikke så sjeldent forekommet at tjenestemenn innen en etat er blitt beordret til å overta stillinger i andre administrasjonsgrener. Vi er således kjent med at prispolitiet og postverket er blitt forsøkt rekruttert på denne måte og i disse

dager har et ikke ubetydelig antall tollfunksjonærer i Oslo fått ordre om å utføre linjetjeneste ved jernbanen. Det er selvsagt blokaden av offentlige stillinger som her gjør seg gjeldende og hvis virkninger de nåværende makthavere på denne måte søker å eliminere. Vi minner derfor de tjenestemenn som blir utsatt for beordring av denne art, om at de så vidt mulig må søke å undra seg herfor.

Riisnæs som politiminister. Som bekjent ble 275 politioik arrestert i august ifjor og overført til konsentrasjonsleir i Tyskland. "Politiminister" Jonas Lie har ikke funnet det opportunt å ta fra dem lønnen mens de er i fangenskap. Men mens katten er borte ... Mens Jonas Lie var opptatt med evakueringen nordpå, fungerte Riisnæs som sjef for Politidepartementet og han benyttet anledningen til å søke å få avskjediget de arresterte politioik folk, idet han ville at de bare skulle gis en pensjon som hindret familiene fra å lide nød. Forslaget måtte imidlertid kraftig motbør fra flere hold. Det ble understreket at det var bygget på feilaktige forutsetninger m.h.t. det som var passert ifjor og var i strid med gjeldende lov. Men så ble det under sakens behandling tatt opp motforslag om "å stille de arresterte til disposisjon" med rett til ventelønn, og dette kompromis gikk igjennem.

Kampen om ungdommen. Vi har før bragt opplysninger om nazimyndighetenes stengning av Valler skole i Bærum. Foranledningen til dette overgrep var at søkningen til Stabekk skole gikk katastrofalt ned etter at denne skole ble tatt under naziledelse. Elevene søkte over til Valler skole. Da denne ble nedlagt, håpet makthaverne at elevtallet ved Stabekk skole skulle ta seg opp igjen til tross for den nye ledelse. Så ble ikke tilfelle. Skoleungdommens motvilje mot nazifiseringen var for sterk. Elevene søkte nå til Munchs privatskole, til tross for at denne skole hadde forholdsvis dårlige lokaler. Dette brukte nå myndighetene som påskudd til å påby stengning også av denne læreanstalt. Helserådet hadde hatt en del å innvende mot lokalene, men slo seg til ro etter at enkelte reparasjoner og utbedringer var foretatt. Kirke- og Undervisningsdepartementet grep likevel inn og krevde skolen stoppet. Munch anla da sak for å få stengningsforbudet kjent ulovlig. Etter de opplysninger som fremkom under saken, fant departementet at det ikke lenger kunne fastholde pålegget og gjorde fullt tilbaketog. Dermed trodde Bærumsborgerne at forfølgningen av Munchs skole var slutt og at skolen hadde fått arbeidsfred. Men nazistene i bygda visste bedre. I bevisstheten om at det som ikke kan oppnås ad rettens vei, kan gjennomføres ved makt, henvendte de seg til fylkesføreren, som nå har påbudt stengning av skolen, stikk i strid med det stannpunkt departementet så seg nødsaget til å innta etter at saken var bragt inn for domstolene. Vi går ut fra at heller ikke dette overgrep vil øke søkningen til skolen på Stabekk. Skolestriden i Bærum er et av de mange eksempler på at makthaverne ikke skyr noe middel for å få tak i ungdommen. Men det gledelige er at nazistene her som ellers har hentet seg et nytt nederlag i kampen om vår ungdom.

De nye tyske lesebøkene er et annet eksempel på at motstanden mot nazifiseringen er like sterk over alt i landet. Kirke- og Undervisningsdepartementet har sendt ut rundskriv om at den tyske nazilesebok skal brukes ved alle høyere skoler. Departementet har ikke myndighet hertil. Det kan bare autorisere lærebøker, det er de enkelte skoler som selv avgjør hvilke av de tillatte bøker som skal brukes. Departementets påbud er derfor ikke fulgt og det har ikke kunnet foreta noe for å gjennomføre det. Ikke engang rektor Norvik ved Berg skole, en av forfatterne, har kunnet innføre den nye lærebok ved den skole har er satt i spissen for. Hans kollega Waage ved Ullern skole, også en av forfatterne, har måttet nøye seg med et for-søk på å innføre boken i sin egen klasse. Da elevene ble oppmerksom på bokens nazistiske karakter, brente de den straks. Bare et fåtall elever rundt om i landet bruker naziboken. Kampen om ungdommen viser hvor maktesløse de nye makthavere står overfor en fast og almindelig passiv motstand.

Veterinærdirektøren griper inn. Ved høstsemesterets begynnelse fikk studentene ved de 4 høyskoler - Den Tekniske Høyskole, Handelshøyskolen, Landbrukshøyskolen og Veterinærhøyskolen - beskjed om at de registreringspliktige studenter måtte holde seg borte fra disse skoler, da de ellers kunne risikere å bli tatt til arbeidsinnsats. Ved Den Tekniske Høyskole skal det være reagert så mannjarvt på denne parole at undervisningen har måttet innstilles. Det samme var tilfellet ved Veterinærhøyskolen. Den videre utvikling ved denne skole er imidlertid så interessant, at den fortjener en nærmere omtale. N.S. veterinærdirektøren, Steinar Klevar, lot først utfordrige en erklæring om at høyskolens studenter ikke ville bli utsatt for noe, hvis de straks møtte fram igjen. Da dette ikke hjalp, utfordriget ran 11. september 1944 en erklæring om at hvis ikke undervisningen var gjenopptatt den følgende dag, ville skolen bli stengt og funksjonærer og studenter bli arbestert og sendt til Tyskland. Denne erklæring vakte, som rimelig kan være, en del oppsikt og uro. Neste dag dro direktøren selv opp på høyskolen for å se hvordan det utviklet seg. Hans hensikt var visstnok også å skaffe seg de kartotekkort som føres over studentene. Kortene fikk han imidlertid ikke tak i, hvilket bragte ham i det mektigste raseri. Da han sto i begrep med å forlate høyskolens område, oppdaget han på gårdsplassen en gruppe på 4-5 studenter, som sto og snakket sammen. Direktøren satte kursen rett mot disse og i så stor fart og med så truende mine, at studentene fant det sikrest å ta til bens. Direktøren som ennå er forholdsvis ung og språk satte etter i vill fart og tok beveggen over høyskolens stolthet - de store nyssådde plener, hvor hansatte noen veldige spor etter seg. En av høyskolens vedkommende skulle i denne forbindelse ha latt falle en bemerkning om, at dette sikkert blir de eneste spor direktøren kommer til å etterlate seg i sitt virke. Klappjakten førte imidlertid ikke til noe resultat. Senere har det vist seg at den på sitt vis initiativrike direktør har opptrått helt på egen hånd, idet hans tidligere sjef, minister Hagelin, overfor høyskolen har tatt avstand fra sin underordnedes oppførsel. Nå ligger situasjonen ved Veterinærhøyskolen visstnok slik an at de registreringspliktige studenter holder seg borte, mens undervisningen best mulig holdes i gang for de øvrige studenter.

Rettstilstanden i Norge anno 1944. Ved sorenskriverkontor på Østlandet innfant seg i slutten av oktober, til tid og sted som avtalt, et par som skulle vies. Det skulle imidlertid vise seg at de måtte reise hjem igjen med uforrettet sak. Sorenskriveren var blitt avsatt på dagen, dommerfullmektigen arrestert, mens en sekretær fra et av departementene som var sendt oppover i hul og hast for å bestyre embetet, forsvandt underveis og ennå lar vente på seg. Som et plaster på såret har vedkommende departement i disse dager anvist brudgommen et beløp av kr. 48.50 til dekning av utgiftene ved den mislykkede reise.

Offentliggjørelse av navn. Som våre lesere vil ha lagt merke til, har vi hittil vist stor forsiktighet m.h.t. offentliggjørelse av navn på statstjenestemenn som har brutt paroler eller på annen måte vist nasjonal opptrøden. Vi har vært noe radda for at en slik offentliggjørelse ville kunne virke noe vilkårlig i det enkelte tilfelle og dessuten har vi gjerne villet gi de svake en sjangse til å gå i seg selv. Nå er imidlertid parolene og advarslene blitt gjentatt så mange ganger, at ingen sviker lenger har krav på skånsomhet. Vi vil for fremtiden ikke ha noen betenklighet ved å trekke frem til offentlig beskuelse enhver som setter seg utenfor den nasjonale front.

Til en begynnelse vil vi imøtekomme et lenge følt savn ved å trekke frem konsulent H. Glenne i Næringsdepartementets avdeling for Industrieforsyning. Han er ikke medlem av partiet, men har lagt for dagen en usedvanlig tjenestevillighet overfor makthaverne og ikke latt noen anledning gå fra seg til i ord og gjerning å vise sin lojalitet overfor dem og sin vilje til å medvirke aktivt ved gjennomførelsen av nazistenes tiltak - uansett dottes art. Av hensyn til de mange som kommer i forbindelse med ham i stillingsmedfør, finner vi å burde gjøre oppmerksom på dette.

Sosialdepartementet. Ekspedisjonssjef Kringlebotten er i disse dager plutselig og uten grunn blitt fjernet fra sitt embede.

VI ØNSKER VÅRE LESERE EN GOD JUL!

Utskrift 12

UTE OG HJEMME!

Hva er grunnen til at den tyske presse har det så travelt med utviklingen i de befridde land? "Aftenposten" og "Fritt Folk" har snart ikke lenger meldinger om hvor ypperlig det står til her i landet eller i de andre land som tyskerne ennå holder. Derimot kan vi hver dag lese om rot, kaos og nød i Frankrike, Belgia og Italia, for ikke å snakke om Hellas. Enndog tyskerne bedrifter i Finnmark og Troms tror i bakgrunnen. Kjent vi ikke av egen erfaring tyskerne uegennyttige interesse for de små nasjoner, kunne en få mistanke om at bagivenhetene i Hellas kom barellig for den tyske propaganda.

Hensikten er for det første at vi skal glemme matkøene, bolignøden, mangelen på klær og sko, og i hvert fall slå oss til ro med at de ikke har det bedre i de befridde land. For det annet skal vi begynne å tvile på at friheten er noe å kjempe for. Tyskerne holder jo tross alt orden både i og utenfor piggrådsperringene. Og vi skal tro at utviklingen i Hellas er et forvarsel om hva som nødvendigvis må skje hos oss, når tyskerne er fordrevet. La oss se litt nærmere på dette:

Før krigen hadde Hellas et moderat militærdiktatur godkjent av kongen. Styret klaro å mobilisere alle landets krefter til forsvar mot aksomaktens overfall. Men det savnet det grunnlag i en folkerepresentasjon etter fritt valg som var nødvendig for å bevare kontakten med og autoriteten over folket under en fiendtlig besettelse. De forskjellige motstandsgrupper som ble dannet i landet, tok mere sikte på å tilrane seg makten når tyskerne var slått, enn på kampan mot tyskerne selv. Resultatet ble at de faktisk mere bekjempet hverandre enn de sloss mot tyskerne. Dette er bakgrunnen for den tragedie som er utspillet i Hellas i den senere tid.

Italia har hatt 20 års fascisme under et kongehus som var kompromittert ved sin holdning til Mussolini og hans erobringpolitikk i samarbeid med Tyskland. At folket skulle kunne bygge opp et menstorgyldig demokratisk styre under et konstitusjonelt kongedømme straks etter en tapt krig, kunne ingen vente. Heller ikke at de allierte straks skulle trylle fram blomstring og velstand på ruinene etter tyskerne elastiske krigsføring. Men det trodde altså tyskerne. Og allikevel synes samarbeidet mellom de demokratiske partier å stabilisere seg etter hvert.

Frankrikes ulykke under okkupasjonen var at Pétain's regime fikk et skinn av lovlight ved det kup som brakte ham til makten i de kritiske dager i 1940. Med sin samarbeidspolitikk har nok den snart 90-årige marekalk og de spekulanter som omga ham, klart å demoralisere en del av folket. Det gikk enndog så langt at han fikk hæren til å gjøre motstand mot briternes besettelse av Syria, som tyskerne hadde tenkt seg som basis for angrep bl.a. på Suez, mens fransk Indokina uten overdring ble overgitt til japanerne som oppmarsjområde for angrepet mot de allierte besittelser i det fjerne Østen. Motstanden i og utenfor landet måtte derfor organiseres som en "illegal" bevegelse i dobbelt forstand. Likevel er det styre som etter befrielsen er etablert av de Gaulle i samarbeid med hjemmefronten, utrokket og av alle anerkjent som det eneste mulige og saalende uttrykk for folkeviljen. Og dette i Frankrike med de uavlatelige parlamentariske kriser før krigen. Franske stridskrefter ytr en glimrende innsats mot tyskerne, og landet er alt på god veg til å vinne tilbake en stilling i første rekke blant de forente nasjoner.

Belgias konstitusjonelle vanskelighet under okkupasjonen var at kongen satt som tysk fange etter at han overga seg som øverstkommanderende for hæren. Regjeringen fortsatte motstanden utenfor landets grenser. Den tok selv initiativet til rekonstruksjon etter befrielsen og ble supplert med representanter for hjemmefronten. Den har et bredt grunnlag i nasjonalforsamlingen. Men Belgia har to hovedproblemer: de uensartede folkegrupper og de uensartede sosiale forhold. Både konstitusjonelle og andre forhold bidrog derfor til å svekke regjeringens autoritet under den krise som oppstod på grunn av spørsmålet om å avvæpne motstandsgruppene, og som ble løst ved inngrep fra den allierte overkommando.